

d ů v o d ů:

Rozsudkový výrok, že není tu skutkové podstaty přestupku dle Šu 343 tr. zák., poněvadž obžalovaný neprovozoval lékařství »po živnostensku«, napadá zmateční stížnost dle čis. 9 a) Šu 281 tr. ř. poukazem k tomu, že provozování »po živnostensku« je dáno již tím, že obžalovaný, jak nalézací soud připouští, bral za léčení dobrovolné dary, jež tvořily jeho příjem, se kterým mohl libovolně nakládati; jak obžalovaný s tímto svým příjmem nakládal, zda jej podržel pro sebe, či věnoval dobrovolným účelům, nemá prý s věcí co dělat. Stížnost vyslovuje takto názor, že pro posouzení, zda jednání obžalovaného zakládá skutkovou podstatu přestupku podle Šu 343 tr. zák., je úplně lhostejno, že obžalovaný veškeré nežádané dary věnoval výhradně jen všeobecně dobročinným účelům. Zmateční stížnosti nelze v tom přisvědčiti. Pojem provozování lékařství »po živnostensku« předpokládá, by toto provozování bylo pachateli alespoň částečným zdrojem příjmů, jichž by používal buď ku rozmnožení svého jmění nebo jmění jiné osoby, nebo ku výživě vlastní nebo jiné určité osoby. Nalézací soud však má za pravdivou obhajobu obžalovaného, že dobrovolné dary, jichž se mu kdy od pacientů a vyhojených dostalo, vždy věnoval jen všeobecně dobročinným účelům, — a zjistil, že obžalovaný vždy bezúplatně provozoval lékařství, že i v daném případě úplaty za ošetření nemocného nežádal a nevzal, že jen částečný příspěvek na krytí hotových výloh přijal a daleko větší část hotových výloh hradil ze svého. Právem tudíž vylučuje rozsudek z jednání obžalovaného skutkový znak »po živnostensku«.

Čis. 1778.

Rozpoznání obyčejného, akutního opojení alkoholem, nevyžaduje, nejedná-li se o pathologické opojení, dobrozdání znalců psychiatrů (§ 134 tr. ř.).

Ochrana republiky (zákon ze dne 19. března 1923, čis. 50 sb. z. a n.).

»Zprávou« (§ 18 zákona) jest nejen pověst, nýbrž i předpověď.

»Poškozuje veřejný pořádek« (§ 18 čis. 2 zákona), kdo sdělením zprávy zjednává stav, hrozící bezprostřední poruchou klidného průběhu veřejných styků občanstva.

Pojem »zástupu« (§ 39 zákona) naplňuje i více osob, rozdělených v několika místnostech, mohly-li všechny projev pachatelův postřehnouti.

Objektivní skutková náležitost veřejnosti musí býti zahrnuta též v úmyslu pachatelově.

(Rozh. ze dne 31. října 1924, Zm I 477/24.)

Nejvyšší soud jako soud zrušovací zavrhl po ústním líčení zmateční stížnost obžalovaného do rozsudku zemského trestního soudu v Praze ze dne 10. května 1924, jímž byl stěžovatel uznán vinným pře-

činem šíření nepravdivých zpráv podle Šu 18 čís. 2 a přečinem urážky presidenta republiky podle Šu 11 čís. 2 zákona ze dne 19. března 1923, čís. 50 sb. z. a n., jakož i přestupkem zlomyslného poškození cizího majetku podle Šu 468 tr. zák., pokud jde o tento přestupek, v ostatním jí vyhověl, zrušil napadený rozsudek a vrátil věc nalézacímu soudu, by jí znovu projednal a rozhodl.

D ů v o d y:

Zmateční stížnost napadá rozsudek první stolice v celém rozsahu výroků o vině a uplatňuje důvody zmatečnosti podle čís. 4, 5, 9 písm. a), 10 Šu 281 tr. ř. Pokud uplatňuje zmatek podle čís. 4 Šu 281 tr. ř., tu nelze jí přiznati oprávnění. U hlavního přeličení navrhl obhájce stěžovatelův důkaz znalcem psychiatrem ku zjištění, že obžalovaný dopustil se činu ve stavu naprosté opilosti. Návrh ten byl právem zamítnut. Rozpoznání obyčejného, akutního opojení alkoholem, — nejedná-li se tudíž o patologické opojení, na které však výsledky průvodního řízení nepoukazovaly a jež ani obhajobou vůbec tvrzeno nebylo, — nevyžaduje posudku znalců-lékařů, neboť opojení nelze považovati za takový chorobný stav, jehož zjištění vyžaduje zvláštní odborné vzdělání lékařské nebo dokonce psychiatrické, naopak jest stavem do té míry běžným a často se vyskytujícím, že i osobám laickým nelze upříti způsobilost, správně vnímati zjevy chování se opojené osoby a ze zjevů těchto na stupeň výkyvu z normálního stavu duševního usuzovati. Nehledě k tomu, nedal by se ani od provedeného důkazu znalcem psychiatrem čekati kladný výsledek. Znalec, který neměl příležitosti pachatele pozorovati ve stavu jeho tvrzené nepřičetnosti, může se v posudku omeziti jen na sdělení všeobecných lékařských znaků a vysloviti se po případném hodnocení údajů, jaké množství alkoholu pachatel požil, jakého druhu a jakého množství bylo požitě jídlo, konal-li před tím namáhavé práce atd. o velmi neurčité pravděpodobnosti, zda a jakého stupně byla opilost, již se stěžovatel hájí. Ježto nalézací soud měl po ruce jasné a zřetelné výpovědi svědecké, na základě kterých svůj závěr o tvrzeném opojení mohl si s jistotou utvořiti, právem nepustil se do provádění důkazu, který by byl, jak výše doloženo, jednak zbytečným, jednak výsledku velmi pochybného. Zamítací usnesení nemohlo tudíž účinkovati na konečné rozhodnutí ve směru stěžovateli škodlivém, takže stížnost nemůže zmatek čís. 4 s úspěchem uplatniti z důvodu první věty posledního odstavce Šu 281 tr. ř. Jelikož výrok nalézacího soudu, jímž byl stěžovatel uznán vinným přestupkem Šu 468 tr. zák., jiným důvodem zmatečnosti napaden není, bylo stížnost, pokud napadá tuto část odsuzujícího výroku, jako neodůvodněnou zavrhnouti.

Neodůvodněnou je také zmateční stížnost, pokud dovozuje, že projev stěžovatelův není zprávou po rozumu Šu 18 zákona na ochranu republiky. Zprávou rozumí se ovšem výhradně sdělování skutečností, nikoliv i pouhé úsudky, kritiky a pod. Avšak sdělením skutečností není toliko sdělení, že se skutečnost v minulosti stala, nýbrž i sdělení, že se skutečnost v budoucnosti stane, t. j. — přihlíží-li se k doslovu dřívěj-

šihó ustanovení Šu 308 tr. zák., — není zprávou toliko pověst, nýbrž i předpověď. Oba tyto pojmy dříve platného zákona sloučil zákon na ochranu republiky v jediný pojem »zpráva«. Že platný zákon nevylučuje předpovědi z pojmu zprávy, tomu nasvědčují jednak okolnost, že důvodová zpráva ústavně-právního výboru poslanecké sněmovny, ačkoliv poukazuje k ustanovení Šu 308 tr. zák., nezmiňuje se o úmyslu, rozsah tohoto ustanovení súžití volbou nového slova »zpráva«, jednak úvaha, že účinky rázu v obou odstavcích Šu 18 naznačeného mohou nastati nejen sdělením, že se staly, nýbrž i — ne-li ve větší, tož při nejmenším v téže míře — sdělením, že se stanou skutečností, v jejichž zápětí dochází k účinkům, pro obyvatelstvo nebo pro část obyvatelstva škodlivým. Proto nelze shledati právní omyl v tom, že nalézací soud podřadil pod pojem zprávy stěžovatelův projev, že v budoucnosti, totiž za deset let dojde ke skutečnostem v projevu naznačeným. Nelze souhlasiti se stížností ani, pokud dále popírá, že zákonný předpoklad poškozování veřejného pořádku jest opodstatněn zjištěním rozsudku, že se přítomní tím (sdělením nepravdivé zprávy) rozčilovali. Více než k výsledku hledí nedokonaný (trvající) tvar slovesa k povaze (ke směru) činnosti, slovesem naznačené. Význam slova »poškozuje« není tudíž ten, že škoda z jednání pachatelova nastala nebo nutně nastane, kterýžto poměr výsledku k činnosti vyznačilo by slovo »poškodí«, obdobně jako slovo »znepokojí« v prvé odstavci Šu 18 znamená, že neklid obyvatelstva nutně nastane. Naopak znamená slovo »poškozuje« toliko, že jednání pachatelovo má směr ke škodě, že je způsobilé přivoditi škodu, že z něho škoda vzniknouti může. Význam slov »poškozuje veřejný pořádek« je tudíž ten, že pachatel sdělením zprávy zjednává takový stav věcí, který hrozí bezprostřední poruchou veřejného pořádku, jímž rozumí se klidný průběh veřejných styků občanstva. Zjištěné rozčilování a pokřikování osob, projevu stěžovatelovu přítomných, hrozilo vybití se v prudkou hádku a po případě i rvačku ve všeobecně přístupné místnosti hostinské. Tím podmíněného směru na poruchu veřejného pořádku, škodné povahy a způsobilosti poškozovací neztrácí činnost obžalovaného tím, že skutečně poruše veřejného pořádku bylo zabráněno tím, že hostinský vystrčil stěžovatele z místnosti, když ve svých projevech pokračoval, ač byl přítomnými okřikován. Právem odvodil proto nalézací soud z oněch skutečností zákonnou známku, že sdělování zprávy, o které jde, poškozovalo veřejný pořádek. Ježto pak jsou v Šu 18 čís. 2 zákona na ochranu republiky právní statky, tímto místem zákona chráněné, vypočteny alternativně, nezáleží na tom, zda byl mimo veřejný pořádek poškozován — jak nalézací soud předpokládá, ale stížnost popírá — současně i právní statek veřejné bezpečnosti.

Zmateční stížnost napadá rozsudek nalézacího soudu, pokud jde o přečin urážky presidenta námitkou, že se napadený rozsudek řídí nesprávným výkladem pojmu veřejnosti. Pojem veřejnosti vyložen jest v Šu 39 čís. 2 zákona na ochranu republiky, kde se stanoví, že čin je veřejně vykonán, byl-li spáchán v tiskopise nebo v rozšiřovaném spise, ve shromáždění nebo před zástupem. První tři možnosti nepřicházejí v přítomném případě vůbec v úvahu a jest tudíž podrobiti úvaze jen,

zda byl čin spáchán před zástupem. Po této stránce uvádějí rozhodovací důvody, že výroky obžalovaného byly proneseny v hostinci, tudíž v budově veřejné, ku shromáždění hostů určené, kdež právě byli přítomni čtyři hosté a to dva v jedné místnosti s obžalovaným a jiní dva hosté ve vedlejší místnosti, jejíž dveře byly pootevřeny, a že proneseny byly výroky též u přítomnosti hostinské Karoliny C-ové a hostinského Františka C-a, jenž ve vedlejší místnosti u pootevřených dveří seděl a vše slyšel. Pojem »zástupu« je naplněn současnou nahodilou přítomností většího počtu, třeba ne velkého množství lidí a třeba ne v bezprostřední blízkosti pachatelově, ale přece v takovém seskupení se nacházejících, že mohou projev pachatelův postřehnouti. Pro pojem zástupu nezáleží tudíž na tom, aby pachatel spáchal čin před větším množstvím lidí tváří v tvář, nýbrž rozhodným jest jen zvýšené nebezpečí, podmíněné tím, že čin byl nebo mohl býti postřehnut větším počtem lidí, z čehož plyne, že se k pojmu zástupu nevyžaduje, aby všechny osoby, tvořící zástup, byly jen na jednom místě seskupeny, nýbrž stačí, když projev se stal dle okolností místa takovým způsobem, že mohl býti postřehnut počtem osob, vyhovujícím pojmu zástupu, poněvadž již touto možností postřehu osobami skutečně přítomnými je pojem veřejnosti vyčerpán. V daném případě bylo při projevu obžalovaného přítomno celkem 6 osob, z nichž byly tři v téže místnosti, jako obžalovaný, další tři v místnosti sousední. Byl tu tedy větší počet osob, kterým pojem zástupu byl naplněn a lidé ti byli v takové blízkosti, že závadné výroky stěžovatelovy mohly býti jimi postřehnuty. Jsou tudíž předpoklady veřejnosti po stránce objektivní a tím i objektivní náležitosti skutkové podstaty přečinu podle §u 11 č. 2 a přečinu podle §u 18 č. 2 zákona na ochranu republiky splněny.

Naproti tomu zůstal však rozsudek nalézacího soudu dlužen zjištění subjektivní stránky pojmu veřejnosti a tím i subjektivních momentů skutkové podstaty trestných činů, o nichž je řeč. Rozsudek prvního soudu přehlíží po právní stránce, že objektivní skutková náležitost veřejnosti musí býti zahrnuta též v úmyslu pachatelově. Ke skutkové podstatě žalovaných přečinů vyhledává se tudíž po subjektivní stránce, by si pachatel byl vědom, že výrok jeho jest slyšen, pokud se týče může býti slyšen více osobami, jichž počet naplňuje pojem zástupu, a že přes toto vědomí závadný výrok učinil. Touto otázkou a obzvláště otázkou, zda si stěžovatel byl toho vědom, že jeho projevy mohou býti slyšeny také i osobami, ve vedlejší místnosti se nacházejícími, se nalézací soud nezabýval a potřebných zjištění neučinil, takže bylo zmateční stížnosti v tomto směru, pokud jde o odsuzující výrok pro přečin dle §u 11 č. 2 zákona na ochranu republiky, vyhověti, tento výrok a dle §u 290 tr. ř. též výrok odsuzující pro přečin dle §u 18 č. 2 téhož zákona, ohledně něhož neběře zmateční stížnost v odpor závěr nalézacího soudu, že zpráva byla stěžovatelem sdělena veřejně, pro zmatečnost zrušení a věc vzhledem k tomu, že rozsudek se nevyslovil o subjektivní vině stěžovatelově ve směru naznačeném vrátení soudu nalézacímu, by ji v rozsahu zrušení znovu projednal a rozhodnul. Podotčeno budiž ještě, že, pokud jde o přečin podle §u 18 č. 2 zákona, bude na nalézacím soudu v případě, nedojde-li k závěru o jsoucnosti předpokladů ohledně veřejnosti

ve směru subjektivním, by uvažoval, zda nejedná se o jinaké rozšiřování nepravdivých zpráv, k němuž by poukazovaly okolnosti v rozhodovacích důvodech již zjištěné, že projev obžalovaného stal se na veřejném místě v bezprostřední přítomnosti tří osob za okolností, za jakých mohl býti slyšen dalšími třemi osobami a jednou z těchto osob skutečně slyšen byl; v tomto případě bude ovšem po subjektivní stránce nutno zjistiti vědomí pachatelovo, že jednání jeho jest způsobilé přispěti k tomu, aby zpráva dostala se k vědomosti širšího kruhu obyvatelstva, třeba teprve vypravováním oněch osob, které byly při projevu pachatelově přítomny.

Čís. 1779.

Ochrana republiky (zákon ze dne 19. března 1923, čís. 50 sb. z. a n.).

Nespadá pod ustanovení Šu 1 čís. 3 zákona, staví-li se proti sobě obyvatelé zemí (Čechové proti Moravanům) bez ohledu na národnost.

První skutková podstata čís. 1 Šu 11 má v podstatě na mysli případy Šu 496 tr. zák. Nespadá sem, nýbrž jest »obviněním« ve smyslu druhé skutkové podstaty tohoto Šu, vytýká-li se presidentu republiky stranění určité skupině obyvatelstva (Čechům) oproti skupině druhé (Moravanům).

Zástupem (§ 39 zákona) jest nahodilé sejití se většího počtu lidí, při němž osobnost jednotlivce ustupuje do pozadí a nepadá na váhu a při němž je dána možnost, že výrok dojde k sluchu neohraňčeného počtu osob a tím i značnějšího rozšíření.

(Rozh. ze dne 31. října 1924, Zm II 328/24.)

Nejvyšší soud jako soud zrušovací po ústním líčení zmateční stížnosti státního zastupitelství do rozsudku zemského trestního soudu v Praze ze dne 30. dubna 1924, pokud jím byl obžalovaný František D. podle Šu 259 čís. 3 tr. ř. sprostěn z obžaloby pro přečin podle Šu 14 čís. 3 zákona na ochranu republiky a pokud jím byl uznán vinným toliko přestupkem Šu 11 čís. 1 téhož zákona, vyhověl, pokud čelilo proti odsouzení obžalovaného jen pro přestupek podle Šu 11 čís. 1 citovaného zákona, zrušil napadený rozsudek ve výroku tom jako zmatečný a vrátil věc soudu první stolice k opětovnému projednání a rozhodnutí v rozsahu zrušení. Zmateční stížnost, pokud čelila proti sprostujícímu výroku pro přečin dle Šu 14 čís. 3 zákona, zavrhl.

Důvody:

Nalézací soud vyloučil objektivní skutkovou podstatu přečinu dle Šu 14 čís. 3 zákona na ochranu republiky, poněvadž obžalovaný, stavě proti sobě Čechy a Moravy, mínil tím nesporně obyvatele Čech na straně jedné a Moravy na straně druhé bez ohledu na národnost té které země a nepopuzoval tak k zášti proti jednotlivým skupinám obyvatelstva — zde Čechů — pro jejich národnost, takže pro odchylný názor